

KIINA

SANOIN JA KUVIN 4/2021 7€

中国

SISÄLLYSLUETTELO

- 03** KIINAN ILMASTOPOLITIIKAN UUDET TUULET
KAROLIINA HURRI
- 12** HUOMIOITA KIINAN ARKTIS-SUHTEN MUUTOKSISTA
LIISA KAUPPILA
- 18** KULTTUURIVALTUUSKUNNAN JÄSEN MATTI RAUTIO
VELI ROSENBERG
- 22** KIINNOSTAVA TEOS KULTTUURIVALTUUSKUNNAN MATKASTA 1953
VELI ROSENBERG
- 23** MUKAAN KIINAN IMUUN?
TIMO HELOSUO & JENNI ISOLA

KIINA SANON JA KUVIN — NO 4/2021 (290) 66. VUOSIKERTA

Julkaisija:
SUOMI-KIINA-SEURA
Toimitus:
Hanna-Mari Ylinen, päätoimittaja
Sähköposti: toimisto@kiinaseura.fi
Osoite: Kaikukatu 4 A,
00530 Helsinki
Puhelin: 045-787-526-08
Sähköposti: toimisto@kiinaseura.fi
Kotisivut: www.kiinaseura.fi

Tilaushinta: 26 EUR
Ilmoitushinnat: koko sivu 450 EUR,
1/2 sivua 240 EUR, 1/4 sivua 126
EUR, 1/3 sivua 180 EUR. Hinnat
koskevat mustavalkoisia mainoksia.
Sovi väriä erikseen.
Ulkoasu: Lehden päätoimittaja
Paino: Painonet Oy, 2021.
Ilmestyy neljä kertaa vuodessa, se-
raava numero tammikuussa 2022.

Lehdessä esitetyt mielipiteet ovat kir-
joittajien omia eivätkä edusta Suomi-
Kiina-seuran kantaa. Oikeudet ar-
tikkeleihin kuuluvat kirjoittajille,
niiden julkaiseminen tai lainaaminen
ilman heidän lupaansa on kiellet-
ty. Myös oikeudet kuviin pidätetään.

Kannen kuva: Zhang Kaiyv

KIINAN ILMASTOPOLITIIKAN UUDET TUULET

COP26 ILMASTOKOKOUKSEN JÄLKIPUUNTIA

Karoliina Hurri seurasi Kiinan ilmastopolitiikkaa paikan päällä Skotlannin Glasgow'ssa 1.-12.11.2021 järjestetyssä Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) 26. ilmastokokouksessa. Hurri on väitöskirjatutkija Helsingin yliopiston Aleksanteri-instituutissa.

Kuva: Karoliina Hurri

Kuva: Karoliina Hurri

Glasgow'n COP26 ilmastokokous sai koko maailman huomion, paikalla oli yli 4000 median edustajaa. Tämä oli enemmän kuin Pariisin kokouksessa vuonna 2015, vaikka asialistansa puolesta Pariisi oli Glasgow'n kokousta huomattavasti merkittävämpi. Tuntuu, että odotukset ilmastokokouksia kohtaan ovat vuosi vuodelta suuremmat ja osa seuraajista leimasi Glasgow'n epäonnistuneeksi ennen kuin kokous oltiin saatu edes käyntiin. Puheenjohtajamaa Iso-Britannia hyödynsi tämän huomion brändäämällä kokouksen viimeisenä oljenkortena pitää Pariisin sopimuksen tavoite hengissä: Pariisissa valtiot sopivat maailman keskilämpötilan nousun pysäyttämiseksi 2 asteeseen ja pyrkimyksestä yrittää kaikin keinoin rajaamaan nousu

1,5 asteeseen. Huolta nostattivat erityisesti lokakuussa 2021 YK:n ympäristöohjelman julkaiseman raportin tulokset, jotka osoittivat nykyisten lupauksen ja toimien johtavan maailmaa kohti 2,7 asteen lämpenemistä vuosisadan loppuun mennessä. Huomio YK:n ilmastokokouksia kohtaan nousee myös alati kasvavan kansalaisliikkeen myötä, ei ollut aamua tai iltaa Glasgow'ssa ilman näkymää mielenosoittajista kokouksen porteilla. Vuotta 2020 pidettiin yleisesti takarajana valtioiden uusien kansallisten ilmastositoumusten jättämiselle ja COP26 siirtyessä koronatilanteen vuoksi marraskuulta 2020 marraskuuhun 2021, odotukset Glasgow'ta kohtaan nousivat entisestään ja kokouksen asialista piteni.

Tekniseltä puoleltaan kokousta voidaan

pitää ainakin jossain määrin onnistuneena, sillä Pariisin sääntökirjan avoimina oleviin kysymyksiin löydettiin yhteisymmärrys myöhään lauantai-illalla kokouksen venyttyä tuttuun tapaan yliajalle. Kokouksen alla ja aikana uusia valtioiden sitoumuksia tuli muun muassa Intialta, Etelä-Afrikalta ja Saudi-Arabialta. Pariisin sopimuksen kunnianhimomekanismi on rakennettu siinä uskossa, että valtiot kiristävät sitoumuksiaan ajan kuluessa ja täten, COP26 oli osoitus siitä, että mekanismi toimii ainakin välttävästi. Selvää kuitenkin on, että jokaisen pitää tehdä enemmän Pariisin sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Moni valtio onkin alkanut tähän ajatukseen toden teolla heräämään. Ilmastokokouksia arvostellessa on hyvä muistaa, että paikan päällä on edustettuna 197 hyvin erilaista valtiota. Kokouksissa suurin päätävältä on valtioilla, joten ilmastotoimien kiristämisessä on tärkeää katsoa enemmänkin suurien päästäjien kansallista politiikkaa, ei ainoastaan yksittäisiä ilmastokokouksia.

Kiina on jo useat vuodet ollut yksi seuratuimpia osapuolia ilmastokokouksissa ja sen liikkeistä raportoidaan ympäri maailmaa. Vielä vuoden 2009 Kööpenhaminan ilmastokokouksen yhteydessä Kiinaa kritisoitiin jopa neuvotteluiden sabotoijaksi. Siihen aikaan monen olisi ollut vaikea uskoa, että vuonna 2020 Kiina ilmoitti aikovansa hiilineutraaliksi vuoteen 2060 mennessä. Muutos ei vielä näy Kiinan päästöissä, mutta se on jo käynnistynyt ja Kiinan ilmastopolitiikassa puhaltavat uudet tuulet.

Kuulen edelleen verrattain usein "Entä Kiina?" argumentilla puolustettavan Suomen, meidän pienen valtion, ilmastotoimien mitättömyyttä suhteessa Kiinan riittämättömiin toimiin ja valtaviiin päästöihin. Ymmärrän hyvin, mistä tämä ajatus lähtee. Ilmastotoimet eivät ole aina helppoja tai halpoja, siksi on turvallisem-

paa osoittaa sormella muita. Mittakaavaa on joskus haastavaa suhteuttaa Suomen ja Kiinan välillä. Uutiset Kiinasta maailman suurimpana päästöjen aiheuttajana ja ilmastoneuvotteluiden hidastelijana eivät helpota tilannetta. Suomalaisessa mediassa Kiinan varsinaiset ilmastotoimet saavat yllättävän pienen tilan. Nopealla Googlehaulla löydän hyvin vähän suomalaisia uutisia esimerkiksi Kiinan tänä vuonna julkaisemista 1+N politiikkakehykseen kuuluvista ilmastopoliittisista toimintasuunnitelmista. Uskon, että näiden toimien avaaminen läpinäkyvästi toisi myös suomalaisen keskusteluun ymmärrystä siitä, että muutos on käynnissä, myös Kiinassa.

Muutos ei vielä riitä Pariisin sopimuksen tavoitteisiin. On hyvä kuitenkin muistaa, että mikään valtio ei ole tehnyt vielä riittävästi, erityisesti jos mukaan lasketaan kulu- tusperäiset päästöt. Kiinalta on odotettu ilmastotoimia verrattain lyhyen ajan, kun taas rikkaat länsimaat ovat jo vuoden 1992 YK:n ilmastonsuojelun puitesopimuksessa sitoutuneet johtamaan ilmastomuutoksen vastaista taistelua. Tämä konteksti helposti unohtuu, kun katsomme Kiinan tämänhetkisiä päästöjä.

Hiilineutraaliustavoitteen lisäksi Kiina on jo aiemmin vuonna 2016 ilmoittanut tähtäävänsä hiilidioksidipäästöjen kasvun taittumiseen vuoteen 2030 mennessä ja pyrkivänsä parhaansa mukaan niiden taittumiseen jo aiemmin. Tämän vuoden uudessa kansallisessa sitoumuksessa päästöjen taittumisen ajankohta on päivittynyt sanamuotoon "ennen vuotta 2030". Näihin tavoitteisiin pääsemiseksi Kiinan valtioneuvosto ja kommunistisen puolueen keskuskomitea julkaisivat lokakuussa 2021 jo aikaisemmin mainitsemani 1+N politiikkakehykseen sisältyvän toimintasuunnitelman sekä toimintaohjeet. Nämä muuten seikkaperäiset dokumentit jättävät kuitenkin määrittelemättä, milloin ja millä tasolla

Kuwa: Karolina Hurri

中國

中國

Kuva: Karoliina Hurri

päästöt on suunnitelmissa tarkoitus saada taittumaan. Tähän kysymykseen ei tullut selvyttä myöskään COP26 ilmastokokouksessa. Mitä myöhemmin Kiina onnistuu taittamaan päästönsä, sitä jyrkempi ja vaikeampi pudotus on päästöjen taitumisesta hiilineutraaliuteen vuoteen 2060 mennessä. Myönteistä on kuitenkin toimintaohjeiden viesti siitä, että polkua kohti vuosia 2030 ja 2060 selvästi rakennetaan.

Ensimmäisen COP26-viikon aikana Kiinaa sai osakseen kritiikkiä siitä, että presidentti **Xi Jinping** ei saapunut paikan päälle Glasgow'hun. Tätä tulkittiin paikan päällä ja mediassa vaihtelevasti selkeän selityksen puuttuessa. Yhdysvaltojen presidentti **Joe Biden** sekä entinen presidentti **Barack Obama** molemmat mainitsivat Xin puuttumisen puheissaan. Kovimmat krii-

tikot vetivät johtopäätöksiä Kiinan siirtymisestä taka-alalle ilmastoneuvotteluissa, varsinkin kun samaan aikaan CarbonBrief-alustan tilastojen mukaan Kiinan delegaatio oli pienentynyt 76 henkilöstä 60 henkeen vuoden 2019 ilmastokokouksesta. Kiinan valtiolla ei ollut myöskään omaa paviljonkia COP26 ilmastokokouksessa. Paviljongilla tarkoitetaan maan edustustilaa ilmastokokouksen yhteydessä, jossa on mahdollista järjestää oheistapahtumia. Kiinan yrityspaviljongin mukaan syy tähän oli yksinkertaisesti koronatilanne ja se, että maailma on vielä keskellä pandemiatilannetta. Pandemiatilanteen takia ei ollut yllättävää, että Xit ei nähty paikan päällä eikä sen perusteella pitäisi tehdä johtopäätöksiä maan tahtotilasta ilmastopolitiikan suhteen. Presidentti Xi ei ole tiettävästi matkustanut

” Kiinan COP26 kokouksen selkeimpänä linjanvetona erottui kuitenkin Kiinan ja Yhdysvaltojen välinen ilmastoyhteistyö, joka nousi pinnalle COP26 ilmastokonferenssissa monen vuoden tauon jälkeen.

maan rajojen ulkopuolelle melkein kahteen vuoteen. Xi osallistui COP26 kokoukseen kirjoitetulla lausunnolla ja hänen sijastaan neuvotteluissa Kiinaa edusti jo pitkän uran tehnyt, helmikuussa 2021 Kiinan erityisilmastolähettilääksi nimetty **Xie Zhenhua**.

Kansainvälisen politiikan kannalta Kiinan roolissa COP26 kokouksessa oli tuttua kaavaa: se linjasi itsensä yhteen kehittyvien maiden G-77 järjestön sekä nousevien BASIC-talouksien kanssa. BASIC-maihin kuuluvat Kiinan lisäksi Brasilia, Etelä-Afrikka ja Intia. BASIC-maiden kanssa Kiina julkaisi kokouksen aikana yhteisen lausunnon, joka jatkaa pitkälti maiden aikaisempaa argumentointia. BASIC-maat odottavat kehittyneiltä länsimailta ilmastajohtajuutta niiden päästöjen historiallisen vastuun takia ja korostavat erityisesti sitä, että kehittyneet maat eivät ole täyttäneet sitoumustaan ilmastorahoituksen osalta kehitysmaille.

Kiinan COP26 kokouksen selkeimpänä linjanvetona erottui kuitenkin Kiinan ja Yhdysvaltojen välinen ilmastoyhteistyö, joka nousi pinnalle COP26 ilmastokonferenssissa monen vuoden tauon jälkeen. Vuosina 2013-2016 Kiinan ja Yhdysvaltojen presidentit julkaisivat useita yhteisiä lausuntoja ilmastomuutosta koskien. Erityisesti heidän vuoden 2014 sopimusta

pidetään merkittävänä virstanpylväänä Pariisin sopimuksen saavuttamisessa. Yhdysvaltojen presidentti **Trumpin** hallinnon aikana ilmastoyhteistyö valtionpäämiesten tasolla hiipui ja COP26 osoitti, että välien lämpenemistä ei voida vielä Bidenin hallinnonkaan aikana pitää millään tavalla selviönä edes ilmastoasioiden osalta. Kokouksen aikana kummatkin osapuolet kritisoivat toisiaan: Xin poissaolon lisäksi Obama peräänkuulutti puheessaan kiireellisyyden puuttumista Kiinan ja Venäjän ilmastolupauksissa. Kiinan Xie taas huomautti Yhdysvaltoja siitä, kuinka maan eroaminen Pariisin sopimuksesta viivästytti kansainvälistä ilmastotaistelua viidellä vuodella.

Erimielisyydet Kiinan ja Yhdysvaltojen välillä korostavat sitä, että maiden välistä sopua ilmastoasioissa ei ole helppo saavuttaa. Xie kommentoi COP26 lehdistötilaisuudessa 10.11.2021, että Kiinan ja Yhdysvaltojen välillä on kuitenkin enemmän yhtenevää kuin eriävää ja maat julkaisivat tilaisuuden aikana Kiinan ja Yhdysvaltojen yhteisen Glasgow'n julistuksen ilmastotoimien edistämisestä 2020-luvulla. Julistus tuli monelle kokousta seuranneelle yllätyksenä, mutta sitä oli valmisteltu yli kymmenen kuukauden ja yli 30 kokouksen verran. Julkilausema pohjautui huhtikuiseen Kiinan ja Yhdysvaltojen Shanghaiin tapaamisen jälkeiseen yhteislausuntoon sekä syyskuun Tianjinin kokouksen edistykseen. Glasgow'n julistuksessa Kiina ja Yhdysvallat sitoutuvat yhteistyössä kuromaans kansallisten sitoumuksien ja Pariisin sopimuksen välistä kuilua umpeen. Muihin lupauksiin kuuluivat muun muassa yhteistyö metaanipäästöjen, laittoman metsien hävittämisen sekä hiilen talteenoton, käytön ja varastoinnin käyttöönoton parissa. Maat aikovat perustaa uuden työryhmän, jonka ensimmäinen tapaaminen olisi jo vuoden 2022 alkupuolella. Lisäksi Kiina ja Yhdysvallat aikovat ilmoittaa uusista kansallisista

”COP26 kokouksessa Kiina painotti, että sitoumuksien aikataulujen sijasta, tärkeämpää on niiden sisältö: tarvitsemme konkreettisia toimia ja lupauksien pitämistä.

sitoumuksista vuodelle 2035 vuoden 2025 aikana.

Suuri osa julistuksen teemoista mainittiin jo huhtikuun Shanghain yhteisläusunnossa, mutta Glasgow’n julistuksen merkitys oli tärkeä erityisesti symbolisesti. Xien mukaan yhteistyö hyödyttää Kiinan ja Yhdysvaltojen lisäksi koko maailmaa ja sen toivottiin kirittävän neuvotteluiden viimeisien päivien edistystä. Kiinan lehdistötilaisuudessa tätä asetelmaa tuotiin julki kuvailemalla kahden maailman suurvalan erityisten kansainvälisten vastuiden ja velvollisuuksien kantamisena.

Vaikka tämänkaltaiset lausunnot ovat pitkälti retoriikkaa, johtajuuden kehystäminen vastuun kantamisena on kuitenkin tervetullutta kansainvälisessä ilmastopolitiikassa. Ilmastojohtajuutta rakennetaan usein ylivoimaisuuden kautta eikä suurien päästöjen tuomana velvollisuutena. Korkean tason puheissa suuret päästäjät vain harvoin mainitsevat päästöjään eikä Pariisin sopimusteksti tunnista termiä suuret päästäjät. Tätä termiä esimerkiksi Euroopan unioni yritti ajaa eteenpäin Glasgow’n kokouspäätökseen, mutta Kiinan neuvottelijat eivät tähän suostuneet. Edistystä suurien päästäjien tunnustuksissa oli kuitenkin Xien myöntäminen siitä, että Kiinan päästöt ovat todellakin suhteellisen korkeat Kiinan nykyisellä kehitystasolla.

Glasgow’n kokouspäätöksen aivan viime metreillä käytiin vielä väantöä hiilen ja fossiilisten polttoaineiden tukien alasajon tarkasta sanamuodosta kahden vaihtoehdon, asteittaisen lopettamisen ja asteit-

taisen vähentämisen, välillä. Erityisesti Intia puolusti puheenvuorossaan oikeuksiaan kehitysmaana huomauttamalla, että jokaisen maan pitäisi saada itse määrittää keinonsa saavuttaa nettonollapäästöt. Kiina tuki Intian lausuntoa yhdessä muun muassa Etelä-Afrikan kanssa. Nämä kaikki kolme valtiota ovat globaalisti merkittäviä hiilen kuluttajia, vaikka Kiinan hiilenkulutus onkin näihin verrattuna omalla tasollaan.

Glasgow’n kokouspäätös on ensimmäinen kerta, kun YK-tekstissä viitattiin fossiilisiin polttoaineisiin ja huhut kokouksen aikana kiersivät vahvoina, että tämä maininta jäisi kokonaan pois lopputuloksesta. Siksi jo fossiilisten polttoaineiden mainintaa voidaan pitää jossain määrin onnistumisena, vaikka se kohdistui vain yhteen muotoon, hiileen. COP26 prosessin pohjalta voidaan vain arvailla, kuinka vaikeata tekstiin olisi saada kirjattua öljy tai maakaasu. Kirjausta hiilestä Glasgow’n kokouspäätöksessä pidetään tärkeänä viestinä siitä, että hiilen aika on nyt ohi.

Myös Kiina on sitoutunut tähän siinä mielessä, että tänä vuonna julkaistuissa ilmastopoliittisessa toimintasuunnitelmassa sekä toimintaohjeissa Kiina lupaa rajoittaa hiilenkulutusta tiukasti 14. viisivuotissuunnitelman aikana vuosina 2021-2025 ja vähentää sitä asteittain 15. viisivuotissuunnitelman aikana vuosina 2026-2030. Lisäksi syyskuussa 2021 presidentti Xi ilmoitti YK:n yleiskokouksessa, että Kiina ei aio rakentaa uusia hiilivoimaloita rajojensa ulkopuolella ja aikoo tukea vihreän ja vähähiilisen energian kehittämistä kehi-

Kuva: Gabriel Xu

tysmaissa. Tämä lupaus näkyy jo Kiinan ”Vyöhyke ja tie” -hankkeen (Belt and Road Initiative, BRI) investoinneissa.

Tällaiset lupaukset ja sitoumukset tuovat todella kaivattua uutta suuntaa Kiinan ilmastopolitiikkaan ja viestittävät, että Kiina on vakavissaan puhtaaseen energiaan siirtymisessä. Ne eivät kuitenkaan vielä riitä 1,5 asteen tavoitteeseen. Positiivista on se, että Kiina varmasti nämä tavoitteet tulee saavuttamaan, ja jopa ehkä etuajassa kuten osan vuoden 2020 ilmastotavoitteistaan. Toivo kuitenkin kasvaa kohti Kiinan seuraavaa kansallista sitoumusta kohtaan. Julkaiseepa Kiina sen ensi vuonna, kuten Glasgow’ssa osapuolia kehoitettiin, tai vasta vuonna 2025 kuten he ilmoittivat Yhdysvaltojen kanssa tekemässä julistuksessaan, sillä on globaalien päästöjen kannalta merkittävä vaikutus. COP26 kokouksessa Kiina painotti, että sitoumuksien aikataulujen sijasta, tärkeämpää on niiden sisältö: tarvitsemme konkreettisia toimia ja lupauk-

sien pitämistä.

Maaailma odottaa milloin Kiinan päästöt tahtuvat – ilmastonmuutos ei odota. Pariisin 1,5 asteen tavoitteen kannalta seuraava kahdeksan vuotta on merkittävin ajanjakso. Nykyisillä päästötasoilla tulemme käyttämään jäljellä olevan hiilibudjetin tuon kahdeksan vuoden aikana. Kiina on luvannut tahtavansa päästönsä viimeistään yhdeksän vuoden päästä, vuoteen 2030 mennessä. Tämän takia Kiinan päästöt ja sen rooli ovat yksi ilmastopolitiikan kiinnostavimpia kysymyksiä, vaikka on selvää, että Kiinan lisäksi muiden suurien päästäjien kuten Intian, mutta erityisesti rikkaiden kehittyneiden maiden kuten Yhdysvaltojen, Euroopan unionin jäsenien, Venäjän, Japanin ja myös Suomen, pitää tehdä paljon enemmän.

Karoliina Hurri

Helsingin yliopiston Aleksanteri-instituutin väitöskirjatutkija

VAROVAISESTA LUOTTAMUKSEN RAKENTAJASTA ITSEVARMAKSI SUURTOIMIJAKSI HUOMIOITA KIINAN ARKTIS-SUHTEEN MUUTOKSISTA

Valtamediassa on viime vuosina painottunut Kiinan kiinnostus Arktiksen fossiilisiin polttoaineisiin ja maan taloustoiminnan vaikutus alueella kulminoituvan ilmastomuutoksen kiihtymiseen. Vähemmän on keskusteltu siitä, miten Kiina ylläpitää ja huoltaa suhteitaan arktiseen yhteisöön ja mitä maapallon pohjoisin alue kiinalaisille edustaa. Kuitenkin juuri Kiinan suhdetoiminnan ja laajemman Arktis-kuvan muutosten tarkastelu valottaa teemoja, jotka vaikuttavat maan arktisen politiikan ja koko alueen tulevaisuuden muotoutumiseen. Tässä artikkelissa luon katsauksen aiheeseen väitöstyöprosessini tarjoamalta aitiopaikalta.

Varovaisesti mutta innokkaasti uutta kohti

Kiinan nousu Arktiksen tulevaisuutta määrittäväksi alueelliseksi suurtoimijaksi alkoi varsinaisesti 2010-luvun puolivälissä. Tieteelliseen Arktis-tutkimukseen ja -yhteistyöhön alettiin panostaa maassa jo 1990-luvulla, mutta vuonna 2013 Kiina hyväksyttiin Arktisen neuvoston tarkkailijajäseneksi. Samana vuonna maan suurimpiin energiayhtiöihin kuuluva Kiinan kansantasavallan kansallinen öljy- ja kaasuyhtiö Zhongguo Shiyou (engl. China National Petroleum Corporation/CNPC) liittyi Pohjois-Siperiassa lanseerattuun nesteytettyä maakaasua (engl. lique-

fied natural gas) tuottavaan Jamal LNG-projektiin. Nämä kaksi kehityskulkua voidaan nähdä vedenjakajina, joista käynnistyi Kiinan poliittinen ja taloudellinen esiinmarssi Arktiksella.

Oman väitöskirjaprosessini aloitus ajoittui tähän ajanjaksoon. Aloittellessani tutkimustani kesällä 2015 kiinalaista Arktis-suhdetta värjittivät toisaalta valtionhallinnon varovaisuus ja toisaalta uuden alueellisen toimijan innokkuus, joka näyttyi henkilökohtaisissa kohtaamisissa suhteellisen avoimuutena.

Lokakuussa 2015 järjestetyssä Reykjavikin Arctic Circle -kokoontumisessa – väitösprosessini ensimmäisessä suuressa kansainvälisessä konferenssissa – tuli hyvin esiin nämä molemmat tavat ylläpitää Kiinan Arktis-suhteita. Maailman tärkeimmät arktiset toimijat yhteenkokoavan tapahtuman avajaisten tunnelma oli kuplivan odottava, kun Kiinan korkea-arvoiselle delegaatiolle allokoitujen pääpuheenvuorot antoivat syytä odottaa ensimmäistä virallista ulostuloa maan arktisesta politiikasta. Kun Kiinan varaulkoministeri **Zhang Ming** sitten esiintyi itse tilaisuudessa ja ulkoministeri **Wang Yi** lähetti videotervehdyksen, viestin sisältö oli harkitun varovainen ja ilmastomuutosyhteistyötä korostava. Luottamusta rakennettiin myös tuomalla talousintressit esiin varsin vähäeleisesti ja maan kiinnostuksenkohteista viimeisinä.

Suomalainen jäänmurto- ja laivanrakennusosaaminen avaa arktisia yhteistyömahdollisuuksia Kiinan kanssa. Kuva: Liisa Kauppila

Avoin innokkuus näkyi verkostoitumistilanteissa. Lähestyin käyntikortteineni kiinalaisia energia- ja merenkulkualan edustajia esittääkseni toiveen päästä haastattelemaan heitä tulevilla kenttätömatkallani. Jännitykseni muuttui häkellykseksi huomattessani miten positiivisia reaktioita suomalaisuuteni näissä korkea-arvoisissa ihmisissä herätti: ”kuuntele, tämä tutkija on Suomesta, pysähdytään!” yksikin delegaation edustajista hihkaisi muille. Viimeistään keskieuropalaisen tutkijan hivenen katkera kommentti ”totta kai ne suomalaiselle puhuvat” havahdutti. Kiinan delegaatiossa tuntui olevan intoa lähentyä arktisten maiden toimijoiden kanssa ja jopa raottaa sitä vaitonaisuuden verhoa, joka oli leimanut maan virallisia arktisia ulostuloja.

Kiinan asema uutena arktisena toimijana ja siihen liittyvä yllä mainittu varovaisuuden ja verkostoitumisinnokkuuden yhdistelmä korostuivat ensimmäisellä kenttätömatkallani keväällä 2016, jolloin tukikohtani oli Kiinan yhteiskuntatieteellinen akatemia. Kiinalaisten kansainvälisen politiikan tutkijoiden kanssa käydyissä keskusteluissa vahvistui käsitys Arktiksesta marginaalissa olevana, ennemmin tulevaisuuden kuin nykyhetken ulkopoliittikan painopisteenä. Jouduin usein täsmentämään tutkivani Kiinan toimintaa Arktiksella – ei Antarktisella, jossa kiinalaiset ovat tehneet tieteellistä tutkimusta verraten selkeästi enemmän ja pidempään. Arktiksen vieraus näkyi myös siinä, että kiinalaiset ei-tutkijataustaiset ystäväni olivat ymmällään väitöskirjani

aiheesta: ”eihän Kiinalla ole mitään tekoa Arktiksella – missä se edes on? Kauhean kaukana?”.

Matkan aikana toteuttamissani tutkimushaastatteluissa korostui ymmärrys arktisen kontekstin sensitiivisyydestä ja provokaation varominen. Koska näissä tilanteissa suomalaisuuteeni edelleen suhtauduttiin erityisen positiivisesti, aloin ymmärtää kuinka vahvasti olin itse muuttunut osaksi sitä prosessia, jota olin alkanut tutkia: kanssani käydyt tutkimushaastattelut olivat kiinalaisille arktisille toimijoille tapa rakentaa luottamusta Suomeen. Tämä oli vahvasti linjassa Kiinan tiedediplomatiaa korostavan arktisen toimintastrategian kanssa.

Siinä missä haastattelemani asiantuntijat olivat kohtalaisen tietoisia niistä jännitteistä, joita Kiinan osallisuus arktisessa yhteisössä mahdollisesti luo, kiinankielinen yhteiskunnallinen debatti sisälsi tuolloin myös vähemmän diplomaattisia ja vahvemmin talouspainotteisia ääniä. Esimerkiksi Koillisväylästä kirjoitettaessa puhuttiin ”kultaisesta merireitistä” ja ”valtavasta mahdollisuudesta” sen sijaan, että ilmastomuutosnäkökulmaa olisi painotettu. Lisäksi kiinalaiset arktiset tutkijat esittivät kiinankielisissä journaliartikkeleissa hyvinkin kärkeäitä mielipiteitä arktisen hallinnon ei-globaalista luonteesta. Mahdollisesta öljynporausinnosta puhuttiin toisinaan avoimesti.

Luottamusta alkaa olla – Kiina integroituu tiiviimmin arktiseen yhteisöön

Vuonna 2017 Jamal LNG -projektin toimitukset alkoivat ja kiinalaiset yritykset liittyivät virallisesti jo toiseen megaluokan LNG-hankkeeseen Venäjällä, lähitulevaisuudessa toimintansa aloittavaan Arctic LNG 2 -projektiin. Samana vuonna maan ensimmäistä virallista arktista politiikkadokumenttia hiottiin maan hallinnossa kuumaisesti – ele, joka mielestäni ensisijaisesti pyrki rakentamaan luottamusta arktisten maiden kanssa. Dokumentille ei tuolloin ollut maan elinkeinoelämästä kumpuavaa tilausta, mutta arktinen yhteisö oli jo vuosia toivonut läpinäkyvää arktista politiikkaa, jonka päälinjaukset olisi koottu kansainvälisen tavan mukaisesti viralliseen dokumenttiin.

Vuoden aikana vierailin Kiinassa kahdesti. Ensimmäisellä matkallani toimin Kiinan ja Pohjoismaiden Arktisen tutkimuskeskuksen/-verkoston (China Nordic Arctic Research Centre/CNARC) vierailevana tutkijana, kun taas toisella osallistuin samaisen verkoston seminaariin. Ensimmäisellä matkalla kohdeyliopistoni oli CNARC-verkoston tukipiste Qingdaossa, Kiinan valtameriyliopisto ja toisella Dalianin merenkulun yliopisto. Intensii-viset keskustelut vierailuni isännän kanssa valottivat hyvin Kiinan valtionhallinnon vähitellen kasvavaa arktista ymmärrystä ja kiinnostusta.

Näiden matkojen aikana kiinnitin arjessa erityisesti huomiota kiinalaisten selkeästi kasvavaan kiinnostukseen Pohjoismaita kohtaan – sekä matkakohteena että sisustuksen ja vaatetuksen inspiraationa. Yhä useampi ystäväni ja muu keskustelukumppanini alkoi tietää mistä puhun, kun mainitsin Arktiksen. Vaikka pohjoismaisuus ja arktisuus menivät iloisesti sekaisin keskusteluissa, nyt esimerkiksi revontulista

puhuttiin innolla, kuten myös Lapista matkakohteena. Xi Jinping vieraili kenttätömatkani aikana Suomessa, ja asiasta uutisoitiin yllättävän näkyvästi kiinalaisessa mediassa. Suomen arktisuus nousi yhä enemmän esiin kaikissa käymissäni keskusteluissa.

Toisaalta alun verkostoitumisinto tuntui laantuneen. Haastatteluja alkoi olla vaikeampi saada. Tulkitsin tämän ainakin osittain johtuvan meneillään olevasta strategianmuodostuksesta: kiinalaisille arktisille toimijoille saattoi olla vaikea tietää mitä uteliaalle tutkijalle kannatti tässä kohdin viestiä. Myös ymmärrys arktisen kontekstin kompleksisuudesta selvästi lisääntyi.

Päällimmäinen tuntoni kuitenkin oli, että Kiinan ja Pohjoismaiden välinen arktinen yhteistyö voi hyvin ja keskinäistä luottamusta alkoi olla. Tämä näkyi muun muassa siinä, että CNARC-seminaarissa esiteltiin Kiinan arktisiin talousvisioihin suhtauduttiin pohjoismaisten toimijoiden keskuudessa pääosin luontevasti. On vaikea kuvitella, että ilmapiiri olisi ollut yhtä suvaitseva, jos Kiina ei olisi ensin ymmärtänyt rakentaa luottamusta pehmeämmillä teemoilla.

Itsevarmempi arktinen toimija nostaa päätään

Vuonna 2018 Kiina alkoi näyttäytyä yhä itsevarmempana arktisena toimijana. Tammikuussa Kiina vastasi arktisen yhteisön vahvaan toiveeseen julkaista virallinen arktinen politiikkadokumentti. Vaikka ele oli itsessään kädenojennus arktista yhteisöä kohtaan eikä dokumentin sisältö ollut provosoiva, kyseessä oli kuitenkin samalla myös selkeä ja rohkea viesti virallisen politiikan muodossa, mustaa valkoisella: olemme kiinnostuneita paitsi ilmastomuutoksen hillinnästä myös arktisista talousmahdollisuuksista.

Samana vuonna Kiinan ja Yhdysvaltojen suhteet kiristivät entisestään, mikä heijastui myös Arktis-suhteisiin. Lisäksi Kiinan arktisten suhteiden huoltamisessa näkyi aiempaa selkeämpi valikoivuus, johon vaikuttivat varsinaisen arktisen kontekstin ulkopuoliset tapahtumat.

Tässä tilanteessa Suomen ja Kiinan väliset hyvät suhteet korostuivat. Korkearvoisista toimijoista koostuvia suomalaisia delegaatioita kävi esimerkiksi Kiinassa laajamittaisesti esittelemässä suomalaista arktista osaamista. Minulla oli mahdollisuus osallistua näihin kokoontumisiin viimeisimmällä Kiinaan kohdistuneella kenttätömatkallani.

Kiinan itsevarmempi rooli ja ehkä myös Arktiksen painoarvon kasvu maan ulkopoliitikassa alkoi myös näkyä esimerkiksi Reykjavikin Arctic Circle -konferenssissa, johon taas osallistuin. Kiinan delegaatio oli nyt aiempaa avoimemmin kiinnostunut siitä Kiina-kuvasta, jota arktisten maiden tutkijat konferenssissa välittivät.

Arktiksen vetovoima oli yhä selkeämmin nähtävissä myös laajemmin kiinalaisessa yhteiskunnassa. Kiinalainen tuttu muun muassa kutsui minut Yhdysvalloissa opiskelleiden kiinalaisten järjestön tilaisuuteen puhumaan tyhjentävällä teemalla ”Arktis”. Huomasin myös yhä useammin juovani kahvia take away -kupista, jota sattui koristamaan esimerkiksi englanninkielinen teksti ”Pohjoismainen elämäntapa” tai arktiset elementit, kuten jääkarhut, lumihuutalet ja jäävuoret.

Kohti uudenlaisia tapoja huoltaa Kiina-Arktis-suhteita?

Pandemia on pitkälti katkaissut Kiina-Arktis-yhteisön fyysisen kanssakäymisen ja hetkittäin myös vaikeuttanut arktisten talousprojektien toteuttamista ja suunnittelua. Tutkijana olen kokenut, että Kiina

on ”lipunut kauemmas”, kun osin edelleen jatkuvat matkustusrajoitukset ovat tehneet erityisesti kiinalaisten delegaatioiden ja tutkijoiden matkustamisesta vaikeaa. Suuria arktisia kokoontumisia on kokonaan peruttu, ja kenttätömatkat ovat jääneet useimmilta pääosin haaveeksi.

Ihmisten välistä fyysisessä tilassa tapahtuvaa vuorovaikutusta – sekä ruohonjuuritason tasolla että korkean politiikan ”saleissa” – ei voi täysin korvata virtuaalisilla kohtaamisilla, joita niitäkin on ollut tässä kontekstissa varsin vähän. Ilman Kiina-Arktis-yhteisön jäsenten kasvokkaisia kohtaamisia ja oleskelua arktisissa kohteissa ”Arktis” saa vain vähän tilaa sekä kiinalaisten politiikantekijöiden että tavallisten ihmisten ajatuksissa.

Avain kestävän ulkopoliitikan harjoittamiseen ja toimiviin kansainvälisiin suhteisiin on siinä, että aidosti ymmärtää vastapuolen tarpeet ja huolet. Pandemian pitkittyessä onkin löydettävä uusia tapoja huoltaa Kiinan ja arktisten maiden välisiä suhteita, jotta voidaan ylläpitää sitä hyvää mitä on saatu aikaan näiden vuosien aikana. Tutkimuskentällä hybridikokoontumiset voivat olla mielekäs tapa jatkaa vuorovaikutusta, kun Kiina taas avaa rajansa. Presidentti Niinistön tavoin uskon, että Suomella voi myös olla mahdollisuuksia järjestää arktinen huippukokous, johon Kiina osallistuisi. Se voisi jopa aloittaa Kiina-Arktis-suhteissa kokonaan uuden vaiheen, jota sitäkin toivon voivani elää ja hengittää täysillä.

Liisa Kauppila

VTM, tulevaisuudentutkija (FM) Liisa Kauppila työskentelee erikoistutkijana Turun yliopiston valtio-opin laitoksella ja viimeistelee väitöskirjaansa Itä-Aasian tutkimus- ja koulutuskeskuksella.

KULTTUURIVALTUUSKUNNAN JÄSEN MATTI RAUTIO

Matti Rautio (1922-1986) oli säveltäjä, muusikko ja ennen kaikkea merkittävä suomalaisen musiikinopetuksen kehittäjä. Hänen valitsemisensa mukaan ensimmäisen suomalaisen kulttuurivaltuuskunnan matkalle Kiinaan 1953 oli varsin luontevaa.

Hänen osallistumisestaan ja ajatuksistaan kulttuurivaltuuskunnan matkasta ei aikaisemmin ole ollut julkisuudessa tietoa, sillä hän ei tiettävästi kirjoittanut matkavaikutelmistaan esimerkiksi lehtiin. **Timo Soikkasen, Henna Lohennon ja Pekka Lähteenkorvan** mielenkiintoisen *Sylvin matkassa – yksityiset päiväkirjat Kiinasta* (Otava, 2020) -kirjan ilmestyttyä ryhtyivät myös Matti Raution sukulaiset kaivelemaan Raution arkistoja. Niiden kätöistä löytyi vaatimattoman näköinen, Moskovan postikorttisarjan kotelona toiminut kansio, joka kätki sisäänsä 69 reikälehtiön sivua käsin kahdelle puolelle kirjoitettuja muistiinpanoja kulttuurivaltuuskunnan matkalta.

Matti Raution muistiinpanot matkalta ovat ammattimiehen merkintöjä. Pääosin hän on kirjannut ylös säveltäjien, musiikinopettajien, musiikin esittäjien ja musiikkiteosten nimiä. Muistiinpanoista ilmenee, että hänelle järjestettiin paljon tapaamisia muusikoiden, säveltäjien ja musiikkipedagogien kanssa ja hän sai vierailulla monissa Kiinan tärkeimmissä musiikkioppilaitoksissa. Tapaamisiin hän on valmistautunut

huolella ja muistiinpanoissa on listoja niissä esitettävistä kysymyksistä. Joitain rohkeita kysymyksiä listoilta löytyy. Shanghai konservatoriossa useiden rutiinimaisten kysymysten joukosta löytyy kysymys: ”Esiintyykö formalismin ongelmaa?” Tällähän Rautio on viitannut Neuvostoliitossa **Stalinin** aloitteesta toimeenpantuun säveltäjien kuriinpanokampanjaan, jolla haluttiin puuttua sävellysten muotoon ja sisältöön. Mielenkiintoista on, että Matti Rautiolle järjestyi valtuuskunnan matkan alussa Moskovassa, ilmeisesti Suomen suurlähetystön kautta mahdollisuus käydä konsertissa, jossa esitettiin **Šostakovitšin VII** sinfonia. Sen yhteydessä järjestyi myös tapaaminen säveltäjä **Dimitri Šostakovitšin** kanssa. Tuosta tapaamisesta Rautio kirjasi muistiin: ”Kävin tapaamassa. Šostakovitš kovin vaikea lähestyä. Mr. kyllä suuri maailmanmies.” Valitettavasti Matti Rautio ei kirjannut muistiinpanoihinsa kysymyksiinsä saamiaan vastauksia.

Matti Rautio oli kiinnostunut niin perinteisen kuin länsimaisenkin musiikin asemasta kiinalaisessa musiikkielämässä, näiden suhteesta ja niiden kehitysnäkymistä. Hän kyseli perinteisessä musiikissa käytettyjä sävelasteikkoja ja kirjasi ne nuotteina muistiinpanoihinsa. Säveltäjä ja muusikko kun oli, hän kirjasi myös ylös konserteissa ja kadulla kuulemiaan melodiakatkelmia. Oopperaesityksistä hän

Raution muistiinpanot matkalta. Kuva: Kristiina Rautio

Matti Rautio 1953. Kuva: Kristiina Raution kotialbumi

Matti Rautio 17.4.-53, Rautio oikealla nousemassa lentokoneeseen Seutulan lentokentällä yhdessä matkakumppaniensa Pentti Haanpään ja Aimo Kanervan kanssa.

Kuva: Suomi-Kiina-seuran valokuva-arkisto

”**Kiintoisaa on, että Matti Rautio julkaisi neljä vuotta kulttuurivaltuuskunnan matkan jälkeen pienoisbaletin *Sininen haikara* (1957), jota pidetään yhtenä hänen tärkeimmistä sävellyksistään. Teoksessa hän käyttää aineksia Kiinassa kuulemistaan oopperoista ja sävelasteikoista.**

kirjoitti muistiin lyömäsoitinten rytmikuvioita. Hän kirjasi ylös perinteisten soittimien nimiä ja piirsi niistä luonnoskuvia. Taivaan temppelissä käynnistä Matti Rautio kirjaa ylös pronssi- ja kivitukien virityksen nuotein.

Toukokuun 2. päivänä valtuuskunnalle järjestyi mahdollisuus osallistua konserttiin, josta Matti Rautio poikkeuksellisesti kirjoitti muistiin mielipiteensä: ”Illalla erinomainen musiikkikavalkadi, sekä kansanmusiikkia, kompromissimusiikkia että länsimaista. **Mozartin** viulukonsertto. Vielä parempi oli ’vihreä merenneitotyttö’, joka soitti **Chopinin** As-duuri poloneesin ja mielenkiintoisen ’modernistisen’ kansanmusiikkirapsodian. Viimeinen tanssi kapakassa täyden kuun loisteella, valtavan suggeroiva ja kiihottava. Huilu ja sheng hukkuivat lyömäsoitinten huumavaan meluun. Voisi ajatella kliimaksina, jossakin suuressa teoksessa baletissa tai vaikkapa pianokonsertossa.”

Kiintoisaa on, että Matti Rautio julkaisi neljä vuotta kulttuurivaltuuskunnan matkan jälkeen pienoisbaletin *Sininen haikara* (1957), jota pidetään yhtenä hänen tärkeimmistä sävellyksistään. Teoksessa hän käyttää aineksia Kiinassa kuulemistaan oopperoista ja sävelasteikoista. Balettia esitettiin 1957-1959 välisenä aikana kaikkiaan kuusi kertaa Tanssitaiteilijain liiton järjestämissä esityksissä Kansallisopperan

näyttämöllä. Pian kulttuurivaltuuskunnan matkan jälkeen hän sävelsi musiikin **Ritva Arvelon** ohjaamaan kiinalaiseen musiikki-näytelmään *Harmaahiuksinen tyttö*, jonka ensi-ilta Kansanteatteri-Työväenteatterissa oli 30.12.1953. Matti Rautio ei kuitenkaan ole listannut tätä sävellystyötään teosluettelonsa.

Kiinalaisesta oopperasta, jota valtuuskunnan jäsenet saivat kuulla runsaasti, Matti Rautio kirjaa ylös vain esityksessä käytetyt soittimet. Hefeissä hän 6. päivänä toukokuuta kirjaa ylös kommentin: ”Illalla Hofeissa. Hofein ooppera kansanomaisempaa kuin Pekingin raffinoitu oopperatyö.” Pekingissä hän 27. huhtikuuta kirjaa myös mielipiteen: ”Nukketeatteri, varjokuvia. Erittäin raffinoitu musiikki, parempi kuin peking-oopperassa.” Fu Dze Lingistä jäi mieleen lähtö, värikkäine lippuineen, punapukuisine ja -poskisine tyttöineen, jotka hyppien huiskuttivat liinojaan. Torvisoitto-kunta soitti marssin, joka alkoi kuin *Terve Suomeksi maa*.” Vierailulta Fozilingissä Matti Rautio kirjoitti muistiin myös työlaulujen melodioita ja rummuttajien rytmikuvioita.

Toukokuun 12. päivänä valtuuskunta vieraili Shanghai-museossa. Matti Rautio poikkeaa siellä lakonisesta muistiinpanotavastaan ja kirjoittaa ylös jopa vaikutelmi-

”- Shanghaiin museo. 500 000 v.

中国

sitten kivikirves.

- Vanhimmat kiinalaiset kirjainmerkit n. 1 200 BC.

- Kelloja, joissa tappeja (piirros) 894-880. Tshung [zhong] = bell, keisarillisissa juhlissa.

- 206-220 erinomaisia naturalistisia eläinveistoksia mm. korskova hevonen, veikeä koira, henkilöillä pitkät hihat kuin peking-oopperassa.

- 420-589 satyyri sekä itkevä tyttö.

- 589-618 iso leijonavartija, myös ihmisnäköinen.

- 1161-1224 hurjan hienoja maalauksia.

- 1260-1330 lintuja ja kukkia mm. päiväkakkaroihin kaunein värein.

- Vain bambunlehtiä mustalla ja valkoisella, suurenmoinen, nerokas, 1312-1365.

- Rehevä Bachus 1368-1644.

- 1512-1593 yllättävän modernia mustamaalauksia. Välin roiskittu leveällä siveltimellä, lennokkaasti, mutta hienosti.

- Impressionistinen kukkasketo, mustalla ja harmaalla. Oli Ming-dynastiaa.

- Jatkaa Ching [Qing] enemmän väri-iloa.

- Enimmäkseen mustalla, harmaalla, vain siellä täällä hieno, hillitty väri-vahdus, todella hienoa taidetta.

- 1644-1840 maalauksia ei mielestäni sen parempaa, jos kohta ei huonompaakaan.

- Sama bambuaihe, valkoisena tausta, musta.”

Miksi näin pitkä sitaatti Matti Raution muistiinpanoista? Siksi, että kukaan muu valtuuskunnan jäsen ei juurikaan kommentoinut Shanghai-museon maalauksia. Ei edes kuvataiteilija **Aimo Kanerva**. **Sylvi Kekkonen** mainitsee seuraavaa: Olemme

’kilpa-ajoradan’ taidemuseossa (9-12). Museo avattu yleisölle /12 1952 esineet saatu osittain ostamalla ja lahjoituksina. Vanhimmat kiviesineet – kuten Nankingin museossakin 500 000 vuoden takaa, alkuihmistä ei sentään ole täällä kuvattu. Seinillä paljon maalauksia ja piirustuksia sekä silkille että paperille. Hautaan vietyjen aarteitten joukossa savesta tehtyjä rahoja, sikoja lätteineen, kaivoja, uuneja, ankoja lammikoineen ja peloittavan näköisiä ritareja suojelijoineen. Hautaan viety peili oli joskus tehty jadesta. Pronssityöt erittäin kauniita etenkin suurien vesiammeitten yli kuroittautuvat kummitusliskot.”

Matti Rautiolla oli selvästi silmää vanhoille kiinalaisille maalauksille. Monien muiden valtuuskunnan jäsenten huomion sijaan kiinnittyi ”nykytaiteen näyttelyssä” teosten huonoon taiteelliseen tasoon. Itse asiassa valtuuskunta oli viety uuden vuoden kuvien näyttelyyn ja vain **Kustaa Vilkuna** tuntui ymmärtävän, ettei niitä tulisi arvioida varsinaisen maalauksitaiteen kriteerein.

Kaiken kaikkiaan Matti Raution muistiinpanot kulttuurivaltuuskunnan matkalta eivät tuo mitään merkittävää uutta tietoa matkalta, mutta kertovat paljon hänen persoonastaan. Hän oli valtuuskunnan nuorin jäsen, vastikään 31 vuotta täyttänyt. Matkalta kertyi paljon musiikillisia kokemuksia, jotka mahdollisesti vaikuttivat hänen ymmärrykseensä maailman musiikista. Tärkein tuominen matkalta lienevät ne musiikilliset ainekset, joita hän muutama vuosi myöhemmin käytti pienoiskalettinsa *Sininen haikara* luomisessa.

Veli Rosenberg

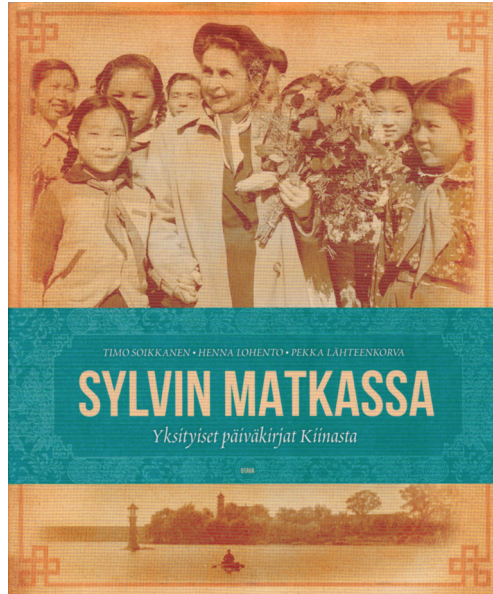
中国

KIINNOSTAVA TEOS KULTTUURIVALTUUSKUNNAN MATKASTA 1953

Suomalaisen ensimmäisen kulttuurivaltuuskunnan matkasta Kiinaan 1953 on kirjoitettu pian matkan jälkeen kaksi kattavaa kirjaa. Ensin julkaistiin **Matti Kurjensaaren** kirja *Kiinalainen päiväkirja. Utta Kiina suomalaisin silmin*, Tammi, Helsinki 1953. Toiseksi **Pentti Haanpään** *Kiinalaiset jutut. Muistikuvia*, Otava, Helsinki 1954. Lisäksi valtuuskunnan jäsenet luennoivat, kirjoittivat lehtiin ja pitivät radioesitelmää matkastaan.

Vuonna 2001 **Esko Viirret** toimitti Pentti Haanpään alkuperäisestä matkapäiväkirjasta uuden julkaisun nimellä *Kiinalaiset jutut ja Kiinan-matkan päiväkirja*, Otava, Keuruu 2001. Pentti Haanpäästä kirjoitti lisäksi **Matti Salminen** myös valtuuskunnan matkaa sivuten teoksen *Pentti Haanpään tarina*, Into, Riika 2013.

Kun kuulin ajatuksesta julkaista Sylvi Kekkosen kulttuurivaltuuskunnan matkaa koskeva päiväkirja olin hieman skeptinen sen suhteen voisiko matkasta vielä löytyä yleisöä kiinnostavaa uutta kerrottavaa. Mutta tekijät Timo Soikkanen, Henna Lohento ja Pekka Lähteenkorva laativatkin aiheesta hyvin mielenkiintoisen kokoomateoksen, jonka runkona toimi Sylvi Kekkosen matkapäiväkirja, mutta jota viereisellä sivulla kommentoivat matkakumppanien Matti Kurjensaari, Pentti Haanpää, **Aira Kolula**, Ritva Arvelo, Kustaa Villkuna, **Georg Backlund**, **Mauri Ryömä**, **Aune Laurikainen** ja Aimo Kanerva muistiinpanot matkalta. Näin teoksesta *Sylvin matkassa, yksityiset päiväkirjat Kiinasta*, Otava, Keuruu 2020, tulikin hyvä yhteen-

veto matkasta. Päiväkirjamerkintöjä täydennetään teoksessa lisäksi laajoilla taustoittavilla artikkeleilla itse matkasta, mutta myös sen osanottajista, matkan saamasta vastaanotosta Suomessa ja tietysti Sylvi Kekkosesta itsestään.

Aivan uuttakin tietoa kirja tuo esiin, nimittäin sen tosiasian, että Kustaa Villkuna oli lupautunut keräämään matkan aikana tietoa Kiinasta ja maan oloista Yhdysvaltain tiedustelupalvelulle.

Lisäksi kirja sisältää kattavat lähdeluettelot, hyvän matkareitin kartan ja hakemistot. Kirjassa on myös painetuna Sylvi Kekkosen kiinalaisilta isänniltään saamat satakunta valokuvaa matkan varrelta.

Veli Rosenberg

MUKAAN KIINAN IMUUN?

Kiinan taloutta seuraaville yrityksille ja tutkijoille kuluneet pari vuotta ovat olleet kiireistä aikaa. Maailman talouden moottori vaipui koronapandemian kärjessä taantumaan, josta nousu oli hämmästyttävän nopeaa. Normaaliin strategiseen suunnitteluun tuli aivan uusia elementtejä samalla kun tiedonsaanti hankaloitui matkustusrajoitusten tultua voimaan. Onko Kiina pitänyt paikkansa yritysten strategisella kartalla?

Kiinan talous ja markkinat saavuttivat nopeasti pandemiaa edeltävän tason. Nopea ja laaja elvytys auttoivat ennalta arvaamatoman pikaiseen palautumiseen. Länsimaalaiset yritykset pysyivät Kiinassa pandemian aikana ja itse asiassa näiden yritysten tulokset ovat olleet parhaita kautta aikojen pandemian aikana. Investoinnit ovat jatkuneet ja samaan aikaan kiinalaisten osuus yritysten johdossa on kasvanut.

Kiina on pitänyt paikkansa yritysten strategisessa suunnittelussa myös geopolittisen ulottuvuuden näkökulmasta. Maailman talouden painopiste on siirtynyt vahvasti Aasiaan. Taloutta ja kasvavia mahdollisuuksia lisäävät vapaakauppasopimukset, kuten Aasian alueen vapaakauppasopimus RCEP sekä maiden väliset suorat sopimukset. Yritysten kannattaa olla siellä missä tapahtuu ja tässä mielessä Aasia on mielenkiinnon kohteena.

Kilpailu on kovaa mutta apuja löytyy

Suomalaisilla yrityksillä Kiina tarjoaa valtaavan kasvumarkkinan. Kuten muuallakin, kilpailu on kovaa ja liiketoimintakulttuurin tuntemus on oltava riittävän hyvä. Tässä apuna toimivat niin kaupalliset konsultit, Business Finlandin ja ulkoministeriön organisaatiot sekä vapaaehtoispuolelta toimiva Finnish Business Council-verkosto. Jos yrityksen kohdekaupunki on ns. 1-tier

kaupunki, löytyy näitä palveluja helposti.

Suomen päässä apuna toimivat niin Suomi-Kiina kauppayhdistys kuin kaupapakamariverkosto. Tietoa on laajalti saatavilla. Erityisesti muiden yritysten kokemus käytännön asioiden hoidosta ja paikallisista tavoista on edelleen kullaa arvoista – kaikkea kun ei julkaisuista löydy.

Viime vuosina Kiina on kehittänyt lainsäädäntöään ja monet näistä muutoksista koskevat yritysten toimintaa. Näitä ovat mm. henkilötietojen käsittelyyn liittyvä lainsäädäntö (PIPL), joka tuli voimaan marraskuun alussa. Aikaisemmin syksyllä voimaan astui tietosuojalaki ja kesällä patenttilaki. Vaikka moni asia muuttuu lähemmäs länsimaista lainsäädäntöä, ovat määräykset osittain huomattavasti tiukempia. Uusien lakien tulkintaa oikeusistuimissa seurataan tarkasti, koska vasta sanktiot ja niiden käyttäminen antavat varmuutta tässä toimintaympäristössä toimimiseen.

Jokainen yritys tekee omat valintansa perustuen strategiaansa. Kiinan markkinoiden tuomat mahdollisuudet houkuttelevat kuten myös monella tapaa moderni toimintaympäristö. Kun kulttuurin kanssa päättää pärjätä niin Kiina jatkaa asemaansa houkuttelevana investointikohteena.

Suomen vientiä vauhdittamassa ja Kiinan markkinoita yrityksille avaamassa toimii Suomi-Kiina kauppayhdistys ja sen noin satalukuinen yritysverkosto.

Timo Helosuo
puheenjohtaja,

Suomi-Kiina kauppayhdistys,
toimitusjohtaja, Kolster Oy

Jenni Isola

pääsihteeri, Suomi-Kiina kauppayhdistys,
kansainvälisten asioiden asiantuntija,
Keskuskauppakamari

Posti Green